Eduskunnalle tiedottaminen / EU:n epävirallinen kehitysministerikokous 4.-5.9.2023 Cádizissa

Kokous

EU:n epävirallinen kehitysministerikokous 4.-5.9.2023

EU:n kehitysministerit keskustelivat videoyhteydellä YK:n varapääsihteeri Amina Mohammedin kanssa, keskittyen erityisesti tulevaan kestävän kehityksen tavoitteiden huippukokoukseen ja YK:n ja EU:n yhteistyöhön.

'Kolmoissiirtymää' (sosiaalinen/inhimillinen kehitys vakiintuneen vihreän ja digitaalisen siirtymän ohella) koskevassa keskustelussa peräänkuulutettiin sosiaalisen ulottuvuuden huomioimista, ml. sosiaaliturva, koulutus ja tasa-arvo – oikeudenmukainen siirtymä on ainoa kestävä ratkaisu. Tämä on myös se lisäarvo, jonka Eurooppa voi omaan kokemuspohjaansa nojaten tarjota.

Globaalin rahoitusjärjestelmän kehittämisestä jatkettiin edellisten ministerikokousten keskustelua, ml. koordinaatiosta, pankkien lisärahoitustarpeesta ja temaattisesta keskittymisestä.

Muissa asioissa keskusteltiin Nigerin tilanteen vaikutuksista kehitysyhteistyölle, ja kuultiin päivitykset Ukraina-tukivälineestä ja Global Gateway Forumista. Esille nousi myös Palestiina ja Post-Cotonoun sopimus.

EU-puheenjohtajamaa Espanja järjesti epävirallisen kehitysministerikokouksen 4.-5.9.2023 Cádizissa Espanjassa. Kokouksen asialistalla oli epävirallinen keskustelu YK:n varapääjohtaja Amina Mohammedin kanssa, kolmoissiirtymä (Espanjan puheenjohtajakaudellaan käyttämä termi, jolla viittaa vihreään, digitaaliseen ja sosiaaliseen siirtymään), globaalin kehitysrahoitusarkkitehtuurin uudistaminen ja muiden asioiden alla Nigerin tilanteen vaikutukset kehitysyhteistyölle, Ukraina-tukiväline ja Global Gateway Forum. Myös Palestiinan tilanne ja Post-Cotonoun allekirjoituksesta saatu sopu nousivat esille.

1) Keskustelu YK:n varapääsihteeri Amina Mohammedin kanssa

Keskustelu avattiin pitkälti annettujen etukäteiskysymysten pohjalta: ilmastonmuutoksen asettamat haasteet, kestävän kehityksen tavoitteet ja YK:n keskeinen rooli.

KE Borrell alusti kertaamalla monenkeskiseen järjestelmään kohdistuvat haasteet. 2030 tavoitteisiin tarvitaan uusi ote, niin rahoitukseen kuin poliittiseen tavoiteasetantaan. Toiseksi tarvitsemme rahoitusarkkitehtuurin uudistamista. Kolmanneksi ilmastonmuutos on tunnistettava ratkaistavaksi ongelmaksi.

Jäsenmaiden ja varapääsihteeri Mohammedin välisessä keskustelussa korostui köyhien ja rikkaiden maiden välinen luottamuspula ja sen korjaaminen, jotta erityisesti köyhimpien ongelmiin voidaan tarttua ratkaisukeskeisesti. SDG-julistusta ajava päätöslauselma hyväksyttiin EU:n avulla ja YK on tästä kiitollinen.

Maatason SDG-toimeenpano on keskeistä ja SDG-huippukokoukselta odotetaan tämän vauhdittamista. YK:n maakoordinaattorijärjestelmä on toteuttamisessa keskeinen työkalu, mutta tulosta ei synny ilman varoja, n. 500 miljardia tarvittaisiin vuosittain SDG:iden vauhdittamiseen. Jotta kehittyvillä mailla on pääsy rahoitukseen, tarvitaan tukea, mutta myös riskien vähentämistä ja kansallisen rahoituspohjan kehittämistä.

Komissaari Urpilainen lupasi EU:n auttavan YK:ta maaohjelmien toimeenpanossa. Vuoteen 2027 mennessä on tarkoitus kontribuoida 300 miljardin panostus investointeina (Global Gateway). Tästä järjestetään sivutapahtuma YK:n yleiskokouksen yhteydessä.

Jäsenmaiden kommenteista heijastui laaja tuki kestävän kehityksen tavoitteiden huippukokouksen tavoitteille, YK:n ja EU:n tiiviimmälle yhteistyölle sekä isojen huippukokousten yhteen linkkaamiselle. Uusia avauksia kokouksessa ei esitetty.

Suomen tuki YK:n kestävän kehityksen tavoitteille jatkuu, samoin naisten ja tyttöjen oikeuksien toteutumiselle sekä SDG-tavoitteille. Suomi pitää teknologiaa ja innovaatioiden kehittämistä tärkeinä kehityshaasteiden voittamisessa.

2) Kolmoissiirtymä

KE Borrell korosti, että vihreän ja digitaalisen siirtymän ohella on tärkeää tarkastella sosiaalista ulottuvuutta, nämä ovat sidoksissa toisiinsa. Viime vuosien moninaisilla kriiseillä on ollut vaikutuksensa, inhimillisen kehityksen indikaattorit ovat laskussa. EU:n ulkosuhderahoitusväline NDICI-Global Europen alaisesta rahoituksesta asetuksen mukaan ainakin 20 % pitäisi kohdistaa inhimilliseen kehitykseen. Tämä on myös Euroopan geopoliittisten intressien mukaista, luo vakautta. Yhdenvertaisuus luo pohjaa hyvinvoinnille ja rauhalle. Tämä hyvä pitää mielessä myös ulkosuhderahoitusvälineen väliarviossa.

Kumppanien olosuhteiden ymmärtäminen on myös tärkeää, esimerkiksi ilmastotoimia tärkeää suunnitella yhdessä ja vaikeat olosuhteet huomioiden. Kumppanit ovat myös huolissaan Euroopan tuen liukumisesta Ukrainalle. On siis tarve näyttää, että jatkamme kaksoissiirtymän edistämistä oikeudenmukaisella tavalla, ja tuoda sosiaalista ulottuvuutta enemmän esille. KE Borrell myös korosti verojärjestelmien uudistamista.

Komissaari Urpilainen totesi, että julkisessa keskustelussa on keskitytty vihreään ja digitaaliseen siirtymään mutta vähemmän sosiaaliseen. Kestävän kehityksen määritelmässä on kuitenkin kolme ulottuvuutta: ympäristö, talous, ja sosiaalinen ulottuvuus (ihmiset). Sosiaalinen ulottuvuus on jo vahva EU:n ulkoisessa ulottuvuudessa, ja EU on jo ylittänyt 20 % tavoitetason ulkosuhderahoituksessa. Komissaari korosti, että oikeudenmukainen siirtymä on mahdollinen vain, jos ihmiset laitetaan keskiöön. Ihmisoikeusperustainen lähestymistapa on tärkeää kaikessa mitä teemme. Syrjimättömyys, osallistuminen, avoimuus ovat tärkeitä. EU:n Global Gateway -strategian toimeenpanossa huomioitava infrastruktuurihankkeiden ohella koulutus, tutkimus, terveys, kokonaisvaltainen lähestymistapa. Global Gatewayn lisäksi komissaari nosti esiin EU:n sukupuolten tasa-arvoa koskevan toimintasuunnitelman (GAP III), globaalin terveysstrategian ja sosiaalisen suojelun/sosiaaliturvan (social protection), ja jälkimmäiseen liittyvät Team Europe-aloitteet. Myös seuranta on tärkeää, kesäkuussa aloitettu uutena avauksena inequality marker, jonka avulla voidaan tarkastella työmme vaikutusta eriarvoisuuteen. Komissaari kutsui kaikkia käyttämään markkeria omien toimien seurannassa.

Jäsenmaat tukivat tavoitetta kiinnittää enemmän huomiota sosiaaliseen ulottuvuuteen ja eriarvoisuuden vähentämiseen, tässä korostui niin kontribuutio SDGihin kuin EU:n toimet. Ketään ei tulisi jättää jälkeen, haavoittuvaisimmassa asemassa olevat ihmiset on huomioitava, ja tämä ihmiskeskeinen lähestymistapa erottaa EU:n muista toimijoista, kyse on EU:n arvoista. EU tekee jo paljon sosiaalisessa ulottuvuudessa, tästä on pystyttävä viestimään.

Maat toivat tässä yhteydessä esille omia painotuksiaan: sosiaaliturva/suojaverkot (social protection tai social safety nets), sukupuolten tasa-arvo/naiset ja tytöt, nuoret, koulutus, ihmisarvoinen työ, ihmisoikeudet, ruokaturva, terveys, kansalaisyhteiskunnan tukeminen, demokratia, oikeusvaltio, hyvä hallinto,

rauhantyö ja köyhyyden vähentäminen. Mailla oli myös omia alueellisia painotuksia, kuten vähiten kehittyneet maat, Afrikka ja toisaalta Ukraina ja Moldova. Jäsenmaista löytyi myös tukea komissaarin mainitsemalle eriarvoisuustyökalulle (inequality marker).

Sosiaalisen ulottuvuuden avulla voidaan tavoittaa ihmiset, tuki tähän on Euroopan kasvot ihmisille maailmalla. Esimerkiksi ruokaturvaan panostaminen toimii suoraan vastavoimana tätä koskevalle propagandalle. On tärkeää rakentaa luottamusta kumppanien suuntaan, kuunneltava heitä, ja tehtävä työtä yhdessä. Vihreän ja digitaalisen siirtymän on oltava oikeudenmukainen ollakseen kestävä. Sosiaalisen siirtymän/inhimillisen kehityksen mahdollistaminen vaatii myös kumppanimaiden verotuksen kehitystä ja investointeja. Toisaalta esimerkiksi digitalisaatiokehitys auttaa myös verojärjestelmän kehittämisessä.

Suomi toi esiin digitaalisen ja vihreän siirtymän mahdollisuudet vauhdittaa kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista. On varmistettava, että nämä myös tuottavat kestäviä sosioekonomisia vaikutuksia kumppanimaissa. Takapakki kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa on hälyttävää, tarvitaan painotusta esimerkiksi koulutukseen ja sukupuolten tasa-arvoon. EU on rahoittanut korkeatasoista ja inklusiivista koulutusta, ja yhteistyö sektorilla on kriittisen tärkeää Global Gatewaylle. EU on johtaja ihmiskeskeisessä digitaalisessa siirtymässä, Suomi kontribuoi tähän aktiivisesti. Suomi johtaa Generation Equality toimintakoalitiota liittyen teknologiaan ja innovaatioihin. Tärkeä virstanpylväs tässä tulee olemaan Global Digital Compact. Suomi kutsuu kaikkia työskentelemään tasa-arvoa korostavan Compactin eteen.

3) Globaalin rahoitusarkkitehtuurin uudistaminen

KE Borrell totesi, että on tärkeää osoittaa kumppaneille, että heitä kuunnellaan. Ranskan kesäkuussa järjestämä Global Financing Pact –huippukokous on vienyt oikeaan suuntaan. On löydettävä yhteinen linja valtiovarainministerien kanssa. Borrell myös huomautti, että EU voi kehottaa kehitysrahoituslaitoksia parempaan koordinaatioon. Tarvitaan parempia pankkeja, ei isompia.

Komissio korosti, että tulossa olevat huippukokoukset ovat mahdollisuus välittää EU:n viesti, tämä tärkeää Marrakeshissä pidettävässä Maailmanpankkiryhmän vuosikokouksessa. Uudistustyötä on tehty Maailmanpankissa, komissio toivoo kaikkien noudattavan esimerkiksi capital adequacy framework –suosituksia. Kumppanimaiden kotimaisten resurssien mobilisointi ja yksityinen rahoitus ovat tärkeitä. On tarve kasvattaa markkinaehtoja edullisempaa rahoitusta. Monenvälisten kehityspankkien on koordinoitava toimiaan ja toimittava johdonmukaisesti. Keskustelun harmonisointi valtiovarainministerien kanssa on tärkeää.

Jäsenmaat osoittivat tukensa monenvälisten kehityspankkien uudistamiselle, tämä tärkeää myös kumppaneiden luottamuksen palauttamiseksi. On tärkeää puhua yhdellä äänellä, esitettiin esimerkiksi yhteistä julkilausumaa ennen Maailmanpankin vuosikokousta.

Nykyisten varojen tehokkaampi käyttö on tärkeää, samalla on katsottava muita rahoituslähteitä, kuten yksityinen rahoitus ja kumppanimaiden omien varojen mobilisoinnin tehostaminen, kuten verotusjärjestelmien uudistukset. Myös siirtolaisten rahalähetykset ovat monille kumppanimaille merkittävä tulonlähde. Samalla osa jäsenmaista näki tarpeen myös kehityspankkien rahoituksen kasvattamiselle muiden uudistuksien ohessa, osa taas korosti, että parannukset tärkeämpiä kuin koon kasvattaminen.

Koordinaatio pankkien välillä on tärkeää, ja eurooppalaisilla kehitysrahoituspankeilla on mahdollisuus toimia uudistuksissa ja koordinaatiossa esimerkkeinä.

Mailla oli myös omia näkemyksiään siitä, pitäisikö kehitysrahoituslaitosten reformissa keskittyä köyhyydenvähentämiseen vai globaaleihin haasteisiin (useimmat mainiten kummatkin).

Euroopan investointipankin osalta on katsottava riskiohjeistusta, jotta EIP:llä on mahdollisuus toimia globaalisti.

Suomi korosti monenvälisten kehityspankkien uudistamisen tärkeyttä, nykyisten resurssien tehokasta käyttöä, yksityissektorin pääoman mobilisointia erityisesti keskitulotason maissa. Yksityisen rahoituksen osalta riskien vähentäminen on keskeistä. Eurooppalaiset kehitysrahoituslaitokset voivat näyttää esimerkkiä. Koordinaatio on tärkeää, ja maatasolla EBRD:n ja EIP:n on koordinoitava paremmin toimiaan.

4) Muut esille tulevat asiat

Ukraina-tukiväline
KE Borrell muistutti, että Ukraina tarvitsee ennustettavuutta rahoituksen suhteen. Uudistusten tukeminen, jälleenrakennus ja investoinnit tukevat toisiaan. Parempi, että EU-maat tukevat Ukrainaa yhden suunnitelman alla.

Komissaari Urpilainen kertoi komission ehdottaneen tätä keskipitkän aikavälin tuki-instrumenttia, joka kattaa vuodet 2024-27. Instrumentti kattaa makrotaloudellista vakautta, investointeja ml. yksityinen sektori. Komissio toivoo instrumentin pikaista hyväksyntää.

Jäsenmaista moni korosti yleisesti Ukrainan tukemisen tärkeyttä, jälleenrakennuksen ja uudistusten kulkemista käsi kädessä, Ukrainan omistajuutta ja koordinaatiota muiden rahoittajien kanssa. Useat maat antoivat tukensa Ukraina-tukivälineelle, joitakin kysymyksiä esitettiin koskien mm. tukivälineen kokoa ja monivuotisen rahoituskehyksen yhteyttä.

Suomi korosti tukeaan Ukrainalle (ml. suurin kumppani), jälleenrakennuksen kuljettava käsi kädessä reformien kanssa. Kansallinen kanta Ukraina-tukivälineeseen on työn alla. Tiivis koordinaatio suhteessa G7-avunantajakoordinaatioon on tärkeää, koordinaation oltava läpinäkyvää.

Global Gateway Forum
Global Gateway Forum pidetään 25.-26.10. Brysselissä. Mukana kumppanimaat, yksityissektori ja kansalaisyhteiskunta. KE Borrell toivoi korkeinta mahdollista osallistumista. Komissaari Urpilainen nosti esiin myös CELAC-huippukokouksen merkityksen.
(Kutsu on Suomessa toimitettu pääministerille, mutta Suomen osallistujasta kokoukseen ei ole vielä tietoa.)

Nigerin tilanne
KE Borrell nosti esiin monen jäsenmaan jäädyttäneen muun kuin humanitaarisen tukensa. On annettava viesti, ettei yhteistyö voi jatkua kuten ennen, mutta toisaalta humanitaarinen apu tärkeää, maa toiseksi köyhin maailmassa.

Komissaari Urpilainen muistutti Afrikan nuoriin panostamisen tärkeydestä, ml. koulutus. EU on jäädyttänyt budjettitukensa ja turvallisuuteen liittyvän tukensa Nigerille, muuta katsotaan parhaillaan. Suoraan ihmisiä tukevat toimet ja kansalaisyhteiskunnan, EU-jäsenmaiden ja YK-järjestöjen toteuttama tuki voi jatkua. Löydettävä yhteinen näkemys mm. muuttoliikkeeseen liittyvän tuen osalta. Melkein puolet Nigerin vuosibudjetista tulee avunantajilta. Kun EU:ssa mietitään MFF-rahoituksen uudelleen suuntaamista osana väliarviota, on mietittävä, miten EU näkee roolinsa Sahelissa ja Länsi-Afrikassa, huomioiden alueen demokratiatilanne.

Jäsenmaiden keskustelussa nousi esille mm. haavoittuvaiset ryhmät ja ihmisten avuntarpeen huomiointi, alueelliset ratkaisut ja mm. ECOWASin tukeminen.

Suomen edustajat
Ministeri Ville Tavio
Valtuuskunnassa myös osastopäällikkö Titta Maja-Luoto, diplomaattiavustaja Mikko Autti ja EU- kehityspolitiikan vastuuvirkamies Terhi Paikkala

Asiakirjat